

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΑΛΗΜΕΡΑ ΕΥΡΩΠΗ

Γιατί είμαστε έναντίον

Του καθηγητή κώστα Σημίτη

Γιά το ΠΑΣΟΚ, ή ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, ήταν το λογικό επακόλουθο της εξωτερικής και οικονομικής πολιτικής που ακολούθησαν οι μεταπολεμικές συντηρητικές κυβερνήσεις, πολιτικής, ή όποια βασίζεται στη στενή σύνδεση του τόπου με τις αναπτυγμένες βιομηχανικές καπιταλιστικές χώρες. Το ΠΑΣΟΚ θεωρεί την πολιτική αυτή λανθασμένη.

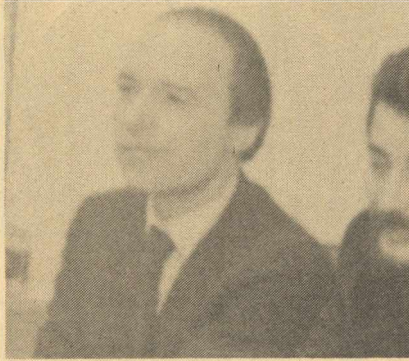
Μονιμοποίηση της εξάρτησης

Η μέχρι σήμερα οικονομική εξέλιξη και στη χώρα μας, έχει δείξει, ότι οι βιομηχανίες που μεταφέρονται από τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες στις χώρες της περιφέρειας, όπως η Ελλάδα, ανήκουν σε πολυεθνικές εταιρείες. Οι βιομηχανίες αυτές παρουσιάζουν σειρά από μειονεκτήματα.

Οι πολυεθνικές εταιρείες, όταν πραγματοποιούν μία επένδυση, διατηρούν τον έλεγχο της προς όφελός τους. Οι βασικές αποφάσεις για το τί θα κάνει ή επιχείρηση που εγκαθίσταται στην Ελλάδα, παίρνονται όχι με γνώμονα την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, αλλά τη μεγιστοποίηση του κέρδους του όλου συγκροτήματος. Η Πεσινέ δεν ενδιαφέρεται να αναπτύξει με το αλουμίνιο που παράγει και άλλες ελληνικές βιομηχανίες, ώστε να παράγουμε στην Ελλάδα το σύνολο του προϊόντος. Ενδιαφέρεται, και σωστά από τη δική της σκοπιά, μία που κρατεί στη χώρα μας το καπιταλιστικό σύστημα, με ποιο τρόπο θα αυξήσει τα συνολικά κέρδη. Επειδή η κατεργασία του αλουμινίου είναι πιο συμφέρουσα γι' αυτήν στο εξωτερικό, την εξάγει. Με τις επενδύσεις των πολυεθνικών εταιρειών παραδίνουμε τη διαδικασία κατανομής των παραγωγικών πόρων της χώρας μας σε ξένα κέντρα αποφάσεων. Αυξάνουμε την εξάρτηση.

Η βιομηχανική παραγωγή των πολυεθνικών εταιρειών στις χώρες της περιφέρειας δεν είναι αυτόνομη, αλλά εξαρτάται από την έρευνα και την τεχνολογία των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών. Στην Ελλάδα συναρμολογούμε ψυγεία, τηλεοράσεις, κουζίνες, λεωφορεία, αλλά το κύριο συστατικό των προϊόντων αυτών έρχεται από το εξωτερικό. Η Ίζόλα και η Πίτσος φέρνουν τα μηχανήματα για τις υποτιθέμενες ελληνικές κουζίνες και τα ελληνικά ψυγεία από το εξωτερικό. Φτιάχνουν μόνο τις λαμαρίνες.

Η ελαφρά βιομηχανία που εγκαθίσταται οι πολυεθνικές εταιρείες διατηρεί και αναπαράγει τη σχέση της εξάρτησης. Στην Ελλάδα μεταφέρονται και εκτελούνται οι υποδεέστερες εργασίες. Η βιομηχανία μας θα καθοδηγείται, μετά

την ένταξη και ως προς την τεχνολογία και ως προς τον τρόπο διάθεσης των προϊόντων από τις οικονομίες των δυτικοευρωπαϊκών χωρών.

Οι χρηματοδοτήσεις που προσφέρουν οι χώρες της ΕΟΚ στά πλαίσια της συνεργασίας με τις μεσογειακές χώρες, αποτελούν και αυτές μέσο έλεγχου των χωρών που χρηματοδοτούνται. Έρευνες έχουν δείξει ότι το 80% των χρηματοδοτήσεων από χώρες της ΕΟΚ προς χώρες του τρίτου κόσμου δίνεται για να προμηθευτούν οι χώρες αυτές κεφαλαιουχικά αγαθά από τις ίδιες τις χώρες της ΕΟΚ. Με τον τρόπο αυτό, οι χώρες της ΕΟΚ όχι μόνο χρηματοδοτούν ουσιαστικά τη δικιά τους βιομηχανία, αλλά εξασφαλίζουν τη σύνδεση της οικονομίας της χρηματοδοτούμενης χώρας με την ΕΟΚ, ώστε να αποτελέσει μελλοντικά αγορά για τα προϊόντα τους. Με τις χρηματοδοτήσεις προωθούνται άλλωστε έργα υποδομής, που βοηθούν να αυξηθεί ή περιορισμένη μέχρι τη στιγμή εκείνη ζήτηση για τα βιομηχανικά προϊόντα των ευρωπαϊκών χωρών.

Έξοδος από τη σχέση εξάρτησης με τη βόηθεια των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών δεν υπάρχει. Η λογική του καπιταλιστικού συστήματος στην ιμπεριαλιστική του μορφή επιβάλλει άσχετα από τις καλές ή μη προθέσεις των κυβερνήσεων τη διεύρυνση της εξάρτησης, αφού με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται περισσότερα κέρδη και περισσότερη έξοδα. Το έπιχειρημα της κυβέρνησης, ότι οι δυτικοευρωπαϊκές κυβερνήσεις θέλουν να μας υποστηρίξουν, δεν ενδιαφέρει. Σημασία έχει με ποιο τρόπο δουλεύει το διεθνές οικονομικό σύστημα, αν δουλεύει σε όφελος ή σε βάρος μας. Και δουλεύει σε βάρος μας. Μπορούμε να διαπιστώσουμε από την καθημερινή μας εμπειρία στην αγορά, ότι το κεφάλαιο έλκει το κεφάλαιο, ότι η οικονομική και πολιτική εξουσία εξασφαλίζουν περισσότερη εξουσία. Το καπιταλιστικό σύστημα χαρακτηρίζεται από έντεινόμενη τάση συγκέντρωσης οικονομικής και πολιτικής εξου-

σίας.

Η άποψη ότι η χώρα μας βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο που θα ξεπεράσει χάρη στην ΕΟΚ για να φτάσει το παραπάνω σκαλί της αναπτυγμένης χώρας, είναι αβάσιμη. Από το σημερινό στάδιο της εξάρτησης δεν υπάρχει δρόμος που να οδηγεί μέσω της εξάρτησης στην αυτόνομη. Η χώρα μας πρέπει με προγραμματισμό της οικονομίας μας να δημιουργήσει βαθμιαία στη βιομηχανία και στη γεωργία πόλους οικονομικής εξέλιξης, ώστε να παίρνει τις αναγκαίες οικονομικές αποφάσεις βασισμένη στις ίδιες τις δυνάμεις. Η ελληνική κυβέρνηση θα έπρεπε να αναπτύξει παραγωγικές δραστηριότητες που θα επιτρέψουν στην ελληνική οικονομία να διαφοροποιησει τη θέση της απέναντι στις άλλες εξαρτημένες από την ΕΟΚ οικονομίες και να εξειδικευτεί στην παραγωγή ειδικών προϊόντων που χαρακτηρίζονται από μεγάλη ζήτηση. Η ένταξη στην Κοινή Αγορά αντίθετα, θα μονιμοποιήσει και θα στερεώσει τους μηχανισμούς εξωτερικής εξάρτησης, θα μειώσει στο ελάχιστο τις πιθανότητες εφαρμογής προγράμματος για την αυτόνομη και διαρθρωτικά ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας.

Επίταση του περιφερειακού χαρακτήρα.

Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, ότι για να διαπιστώσουμε αν η ένταξη συμφέρει ή όχι, πρέπει να αντιπαραθέσουμε τα οφέλη και τα μειονεκτήματα και να διαπιστώσουμε εάν το υπόλοιπο είναι θετικό. Πρόσφατο παράδειγμα της νοστορπίας αυτής είναι η δήλωση, ότι τα κέρδη μας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου θα φτάσουν τα 1.800 εκ. δολάρια περίπου, τόσο θα είναι το υπόλοιπο των εσόδων και εξόδων της χώρας και άρα η ένταξη συμφέρει.

Το πρόβλημα της ένταξης δεν συλλαμβάνεται με προσθαφειρέσεις. Για να κρίνουμε τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματά της πρέπει να ξετάσουμε ποιά είναι η δυναμική του συστήματος στο οποίο θα συμμετέχουμε, που οδηγεί μία χώρα μη βιομηχανικά ανεπτυγμένη ή συμμετοχή της σε μία Κοινή Αγορά βιομηχανικά αναπτυγμένη ή καπιταλιστικών χωρών. Με την ένταξη, η χώρα μας θα προσδεθεί ολοκληρωτικά στο διεθνές καπιταλιστικό σύστημα. Το σύστημα αυτό δουλεύει με τρόπο ώστε μία περιοχή που είναι πολιτικά και οικονομικά εξαρτώμενη να περιέρχεται σε ακόμη μεγαλύτερη εξάρτηση. Δεν έχουμε παρά να δούμε το παράδειγμα της χώρας μας. Η Ελλάδα είναι μία κοινή αγορά. Σ' αυτήν κυκλοφορούν προϊόντα και κεφάλαια ελεύθερα. Στην

Ἑλλάδα ἀναπτύχθηκε ὑπέρμετρα ἡ Ἀθήνα, ἐνῶ ἡ ἐπαρχία γιὰ χρόνια ἐθρίνε. Στὴν Ἀθήνα ἔχουν συγκεντρωθεῖ οἱ κύριες βιομηχανίες, οἱ κύριες ὑπηρεσίες, τὰ καλύτερα νοσοκομεία καὶ σχολεῖα. Στὴν Ἀθήνα οἱ συνθήκες ζωῆς εἶναι καλύτερες καὶ τὸ μεροκάματο πιὸ ψηλὸ. Τὸ μέσο εἰσόδημα ἑνὸς Ἀθηναίου, ἦταν τὸ 1971 περίπου τὸ τριπλάσιο ἑνὸς κατοικοῦ τῆς ἐπαρχίας. Στὴν Ἀθήνα πού δούλευε τὸ 1971 τὸ 34% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, ἀντιστοιχοῦσε τὸ 55% τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ προϊόντος. Ὅπως σήμερα στὴ χώρα μας μὴ ἐπαρχία ἐξαρτᾶται οικονομικά καὶ πολιτικά ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἔτσι καὶ στὴν Εὐρώπη, αὐριο ἡ Ἑλλάδα θὰ εἶναι ἐπαρχία ἐξαρτώμενη ἀπὸ τὸ ἀναπτυγμένο βιομηχανικὸ κέντρο, τὴν περιοχὴ ἀνάμεσα στὸ Παρίσι, τὴ Φρανκφούρτη καὶ τὸ Λονδίνο.

Καλὸ παράδειγμα γιὰ τὴν ἐξέλιξη μιᾶς μὴ ἀναπτυγμένης βιομηχανικῆς περιοχῆς στὰ πλαίσια τῆς Κοινότητος εἶναι ἡ Ἱταλία καὶ ἰδιαίτερα ὁ ἰταλικὸς νότος. Τὸ 1970, τὸ εἰσόδημα τοῦ Ἰταλοῦ ἐργάτη στὴν Καλαβρία ἦταν τὸ τέταρτο τοῦ εἰσοδήματος τοῦ Γάλλου ἐργάτη καὶ τὸ ἕκτο τοῦ Γερμανοῦ ἐργάτη. Μειώθηκε συγκριτικά. Ὅταν ἰδρῦθηκε ἡ ΕΟΚ, ὁ Ἰταλὸς ἐργάτης κέρδιζε τὸ τρίτο τοῦ Ὁλλανδοῦ ἀγρότη. Τὸ 1977 κέρδιζε πιά μόνο τὸ τέταρτο. Τὸ μέσο κατὰ κεφαλὴ εἰσόδημα τοῦ Ἰταλοῦ τὸ 1960, ἦταν τὸ 53% τοῦ Γερμανοῦ καὶ τὸ 71% τοῦ Ὁλλανδοῦ, τὸ 1975 ἦταν μόνο τὸ 45% τοῦ Γερμανοῦ καὶ τὸ 52% τοῦ Ὁλλανδοῦ.

Οἱ οἰκονομολόγοι πού ἔχουν μελετήσει τὴν ἐξέλιξη τῆς Κοινότητος, διαπιστώνουν ὅτι τὸ οἰκονομικὸ σύστημά της κινεῖ ἀνθρώπους, προϊόντα καὶ χρήματα, δημιουργεῖ κέντρα καὶ περιφέρειες, μὲ σκοπὸ νὰ πλουταίνει τὰ πρῶτα καὶ νὰ φτωχαίνει τὶς δεύτερες. Ὑπάρχουν βέβαια στοιχεῖα ἀνακατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος στὴ σχέση αὐτῇ. Ἡ πιὸ ἀναπτυγμένη περιοχὴ δίνει ὁρισμένα ἀπὸ τὰ κέρδη της πίσω στὴν περιφέρεια μὲ τὴ μορφή ἐπιδότησεων ἢ ἀναπτυξιακῆς βοήθειας. Ἀλλὰ ἡ ἐπιστροφή πόρων δέν ἔχει ἄλλο σκοπὸ παρά νὰ ἐνισχύσει τὴν ἐξουσία τοῦ κέντρου πάνω στὴν περιφέρεια.

Ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἀπὸ τὴν ἑνταξή

Ἄς δοῦμε ὅμως, ἂν ἀληθεύει ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς κυβερνήσεως ὅτι τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὴν ἑνταξὴ ὑπερβαίνουν σημαντικά τὰ ἔξοδα. Ἡ Ἑλλάδα θὰ πληρώσει κάθε χρόνὸ στὴν Κοινότητα τοὺς δασμοὺς πού θὰ εἰσπράττει, ὅταν γίνονται εἰσαγωγές ἀπὸ τρίτες χώρες τὶς ἀντισταθμιστικές εἰσφορές (δασμοὺς), ὅταν γίνονται εἰσαγωγές ἀπὸ τὴν ΕΟΚ στὴ μεταβατικὴ περίοδο καὶ ποσοστὸ ἑνὸς νέου φόρου ἐπὶ τῆς προστιθεμένης ἀξίας. Τὰ ἔξοδά μας θὰ εἶναι σταθερά. Κάθε χρόνὸ θὰ πρέπει νὰ τὰ καταβάλουμε. Τὰ ἔσοδά μας ἀντίθετα δέν θὰ εἶναι σταθερά. Ἀποτελοῦνται κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ χρηματοδοτήσεις τοῦ ταμείου περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, τοῦ ταμείου κοινωνικῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ ταμείου γιὰ τὴν ἀναδιάρθρωση τῆς γεωργίας. Κύριο χαρακτηριστικὸ τῶν χρημα-

τοδοτήσεων αὐτῶν εἶναι ὅτι θὰ δίνονται μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν σχετικὰ προγράμματα τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως ἐγκεκριμένα ἀπὸ τὴν ΕΟΚ καὶ ἐπὶ πλέον ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις καλύπτει ποσοστὸ τῆς δαπάνης πραγματοποίησης τοῦ προγράμματος, πού μπορεῖ νὰ φτάνει καὶ τὸ 50% τῆς ὅλης δαπάνης.

Ἄν ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις εἴτε δέν ἔχει προγράμματα εἴτε δέν ἔχει χρήματα γιὰ νὰ καλύψει τὸ ποσοστὸ πού τῆς ἀναλογεῖ, δέν πρόκειται νὰ εἰσπράξουμε τὴ χρηματοδότηση. Σήμερα ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνηση δέν ἔχει ἀπορροφήσει ἀκόμη μετὰ ἀπὸ δεκαεξή ὁλόκληρα χρόνια τὸ σύνολο τοῦ ποσοῦ πού διέθεσε ἡ ΕΟΚ στὴν Ἑλλάδα τὸ 1963. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναλογιστοῦμε, ὅτι πολλές φορές χρειάστηκαν καὶ πέντε χρόνια γιὰ νὰ ἐγκρίνει ἡ ΕΟΚ πρόγραμμα τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως. Οἱ εἰσπράξεις μας ἀπὸ τὴν ἑνταξὴ εἶναι ἐπόμενα θεωρητικές, τὰ ἔξοδά μας ἀντίθετα χειροπιαστά. Εἶναι πολὺ πιθανὸ ἡ Ἑλλάδα ὅπως καὶ ἡ Ἱταλία νὰ πληρώνει ἀντὶ νὰ εἰσπράττει ἀπὸ τὸν προϋπολογισμό τῆς Κοινότητος.

Ἡ ΕΟΚ δέν ταυτίζεται μὲ τὴν Εὐρώπη

Οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἑνταξῆς προσπαθοῦν συχνὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴ θέση τους ὑπερβάλλοντας τὶς θέσεις τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Παρουσιάζουν ὅτι ἡ ἄρνηση στὴν ἑνταξὴ προέρχεται μόνο ἀπὸ ὅσους βλέπουν τὴν Εὐρώπη σὰν ἱμπεριαλιστικὴ δύναμη, ἐξάρτημα τῶν ἀμερικανικῶν πολυεθνικῶν, ὄργανο κάθε κακοῦ. Ὁ ἀπλὸς πολίτης διατάζει, βέβαια, νὰ δώσει στὴν Εὐρώπη τέτοιο περιεχόμενο. Πρόσφατη ἔκφραση τῆς τακτικῆς αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως, ἦταν ὁ διαχωρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ κόσμου σὲ εὐρωπαϊκὸ καὶ ἀντιευρωπαϊκὸ. Ὅσοι ἀντιτίθενται στὴν ἑνταξὴ οὔτε ἀρνοῦνται τὴν εὐρωπαϊκὴν πνευματικὴ παράδοση, οὔτε ἀρνοῦνται τὴν ἀνάγκη σχέσης μὲ τὴν Εὐρώπη.

Ἡ ΕΟΚ εἶναι ὅμως ἕνα τμήμα τῆς Εὐρώπης καὶ ὄχι ὁλόκληρη ἡ Εὐρώπη. Ἡ ΕΟΚ εἶναι μηχανισμὸς γιὰ νὰ ἐπεκταθεῖ καὶ νὰ στερεωθεῖ τὸ οἰκονομικοπολιτικὸ σύστημα τῶν ἀναπτυγμένων βιομηχανικῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν στὶς χώρες τῆς περιφέρειας. Ἡ ΕΟΚ εἶναι πολιτικοοικονομικὸς συνασπισμὸς πού ἐκπροσωπεῖ συγκεκριμένα οἰκονομικά καὶ πολιτικά συμφέροντα. Τὸ νὰ ταυτίζουμε ΕΟΚ καὶ Εὐρώπη ἀποτελεῖ λάθος καὶ ὁδηγεῖ σὲ παραπλάνηση καὶ ἀποδοχὴ τῆς ἰδεολογικῆς σύγχυσης πού ἐσκεμμένα καλλιέργησαν καὶ καλλιεργοῦν ἐκεῖνοι πού θέλουν τὴν ἰδέα τῆς συνεργασίας τῶν λαῶν ὑπὲρ τῶν κερδοσκοπικῶν τους συμφερόντων.

Ἡ αὐτονομία τῆς χώρας εἶναι δυνατή

Οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἑνταξῆς ἀπαντοῦν στὸ ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς αὐτόνομης πολιτικῆς μὲ τὴν παρατήρησις ὅτι αὐτονομία σήμερα δέν εἶναι δυνατή. Ἀποσιωποῦν σκόπιμα ὅτι δύο ἀπὸ τὶς εὐρωπαϊκὲς χώρες μὲ ψηλότερο βιοτικὸ ἐπίπεδο, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Φινλανδία ἔχουν ἀκολουθήσει καὶ τὸ δρόμο τῆς πολιτικῆς

οὐδετερότητας καὶ τὸ δρόμο τῆς οἰκονομικῆς αὐτονομίας. Ἀποσιωποῦν καὶ διαπραγματεύτηκε μετὰ τὴν ἄρνηση ὁρους πολὺ συμφερότερος γιὰ τὴ σχέση της μὲ τὴν ΕΟΚ. Ὁ δρόμος γιὰ τὴν αὐτονομία δέν εἶναι οὐτοπιστικός.

Ἡ Ἑλλάδα ἀντίθετα μὲ τὶς ἄλλες χώρες τῆς καπιταλιστικῆς περιφέρειας, ὅπως τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς ἔχει παραγωγικὸ δυναμικὸ, πού μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ μιὰ λύση αὐτόνομης ἀνάπτυξης. Χρειάζεται ὅμως συνείδηση στρατηγικὴ μὲ στόχο τὴν ἀνάπτυξη καὶ ταυτόχρονα κινητοποίηση τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ. Χρειάζεται οἰκονομικὸ προγραμματισμὸ πού δέν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνο ἀπὸ τὶς σημερινές πολιτικές καὶ οἰκονομικές συνθήκες. Θὰ ἀναφέρω ἕνα ἐνδεικτικὸ παράδειγμα τῶν δυνατοτήτων μας.

Οἱ ἐξαγωγές τῆς Ἑλλάδας στὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ στὴ Βόρειο Ἀφρικὴ παρουσίασαν τὰ τελευταῖα χρόνια σταθερὴ ἀνοδικὴ πορεία. Τὸ βάρος τῆς προσπάθειας πρὸς τὴν κατεύθυνση τῶν ἀραβικῶν χωρῶν τὸ ἔφεραν οἱ καθαρά ἐλληνικές ἐπιχειρήσεις μικροῦ καὶ μεσαίου μεγέθους. Πούλησαν μεγάλη ποικιλία ἐγχωρίων προϊόντων. Ἀντίθετα οἱ πολυεθνικὲς ἀμερικανικές ἢ εὐρωπαϊκές ἐπιχειρήσεις μὲ ἔδρα τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὴν πείρα πού ἔχουν γιὰ τὴν κατάκτηση νέων ἀγορῶν καὶ τὴν τεχνολογικὴ καὶ ὀργανωτικὴ ὑποστήριξη πού θὰ μποτοῦσαν νὰ παρέσχουν οἱ κεντρικές ἐταιρίες ἐλάχιστα βοήθησαν στὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐξαγωγῶν στὸν ἀραβικὸν χωρὸν. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐξαγωγῶν στὶς ἀραβικὲς χώρες δείχνει ὅτι οἱ ντόπιες ἐπιχειρήσεις προσπαθοῦν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὰ περιοριστικὰ πλαίσια πού ἐπιβάλλει ἡ κυριαρχία τῶν ἀμερικανικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν στὴν ἐλληνικὴ οἰκονομία καὶ ἀπὸ τὸν ἀποκλειστικὸν προσανατολισμὸ τῆς ἐλληνικῆς ἐπίσημης ἐμπορικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴ καὶ βορειοαμερικανικὴ ἀγορά. Ἄν τὸ κράτος εἶχε προωθήσει τὴν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων πρὸς τὴ μεσογειακὴ λεκάνη τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν πολὺ πιὸ ἐνθαρρυντικά. Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ τὶς σχέσεις μὲ τὰ Βαλκάνια.

Τὸ ΠΑΣΟΚ ἔχει τονήσει ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ χώρα δέν χρειάζεται ὁλοκληρωτικὴ σύνδεση μὲ τὸ διεθνὲς καπιταλιστικὸ σύστημα γιὰ νὰ ἰσχύσουν ἀκόμη πιὸ ἀμεύλητοι οἱ νόμοι τῆς ἀγορᾶς, ἀλλὰ προγραμματισμὸ καὶ ἔλεγχον τῶν διεθνῶν σχέσεων τῆς γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ μιὰ ὁλοκληρωμένη οἰκονομικὴ δομὴ. Χρειάζεται ἀντὶ γιὰ τὴν ἑνταξὴ διαμόρφωση μιᾶς ἐιδικῆς σχέσης ἀπέναντι στὴν ΕΟΚ μὲ στόχο τὴν ἐξαφάνιση τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἐξάρτησης καὶ τὴν ἀντίστοιχη ἰσχυροποίηση τῶν ἐθνικῶν κέντρων λήψης ἀποφάσεων. Οἱ σχέσεις θὰ ἔπρεπε νὰ συντείνουν στὴν ἐξασφάλιση τῶν προϋποθέσεων γιὰ νὰ σπάσει ἡ Ἑλλάδα τὸ πλέγμα τῆς ἐξάρτησης, γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀνάπτυξή μας ἀπὸ ἐτεροκίνητη σύμφωνη μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῶν οἰκονομιῶν τῆς Δύσης, αὐτοκεντρικὴ, νὰ ἔχει δικὴ τῆς ντόπια δυναμικὴ.